HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אמר רבא הלכתא [א]חמץ בזמנו בין במינו בין שלא במינו אסור במשהו כרב [ב]שלא בזמנו בין במינו בין שלא במינו מותר כרבי שמעון ומי אמר רבא הכי והאמר רבא (א)רבי שמעון קנסא קניס הואיל ועבר עליו בבל יראה ובל ימצא הני מילי בעיניה אבל על ידי תערובת לא ואזדא רבא לטעמיה דאמר רבא כי הוינן בי רב נחמן כי הוו נפקי שבעה יומי דפסחא אמר לן פוקו וזבינו חמירא דבני חילא: (ב)אמר רב קדירות בפסח ישברו ואמאי לשהינהו אחר הפסח וליעבד בהו שלא במינן גזירה דילמא אתו למיעבד בהו במינו ושמואל אמר [ג]לא ישברו אבל משהי להו לאחר זמנו ועביד בהו בין במינו בין שלא במינו ואזדא שמואל לטעמיה דאמר שמואל להנהו דמזבני כנדי אשוו זביני אכנדיכי ואי לא דרשינא לכו כרבי שמעון ולידרוש להו דהא שמואל כרבי שמעון סבירא ליה אתריה דרב הוה (ג)ההוא תנורא דטחו ביה טיחיא אסרה רבא בר אהילאי למיכלי' לריפתא אפי' במילחא לעולם דילמא אתי למיכליה בכותחא מיתיבי (ד)°[ד]אין לשין את העיסה בחלב ואם לש כל הפת כולה אסורה מפני הרגל עבירה כיוצא בו אין

אמר רבא הלכתא כו'. ש"מ דפסק רבא הלכתא דכל איסורין שבתורה במינן במשהו ולא שני לן בין חמץ לשאר איסורי אלא בהא מילתא דגזר שלא במינן אטו מינן שמעינן מינה חלב שנפל לקדירה אוסר במשהו וכן הלכה והא דקי"ל(ה) כל איסורין שבתורה בששים בשלא במינן הוא: **שלא בזמנו בין במינו בין שלא במינו מותר.** אפילו בנותן טעם: **אבל ע"י תערובת לא.** ואפי' שהייה בעיניה ועבר עליה לא קניס למיסר תערובת דיליה: **ואזדא רבא.** דאמר הלכה כר' שמעון לטעמיה דאמר נמי בעלמא חמץ של נכרי שעבר עליו הפסח מותר אף באכילה הואיל וליכא למיקנס ביה מידי ואי רבי יהודה חמץ סתמא קאמר ואפילו דנכרי: **בני חילא.** נכרים. אע"פ °שאופיהו יום זה שעבר והוא פסח: **אמר רב קדירות בפסח ישברו.** רב לטעמיה דאמר [כט:] חמץ אף לאחר זמנו אסור בהנאה כר' יהודה ואית ליה במשהו וקסבר נותן טעם לפגם אסור ולית הלכתא כוותיה מתרי טעמי חדא דאוקי רבא הלכתא דתערובת לאחר זמנו מותר כר"ש והאי פחות מתערובת הוא ועוד דקי"ל(ו) נותן טעם לפגם מותר וזה משעברו עליו ימי הפסח הופג טעמו בדופני הכלי: **וליעבד בהו שלא במינו.** דהא מודי רב לעיל [שם] דחמץ שלא בזמנו שלא במינו במשהו מותר והאי משהו חשיב להו: **כנדי.** קדרות לאחר הפסח: **אשוו זבינייכו.** אל תעלו דמיהן יותר משוויי': **כר"ש.** דמותרות הקדרות הישנות לאחר הפסח: **כר"ש ס"ל.** כדאמרן לעיל [שם]: **דטחו ביה טיחיא.** שומן נתנו בו בקרקעיתו ונותן טעם בלחם: **לעולם.** אפילו חזר והוסק: **אפילו במילחא.** להכי נקט אפילו במילחא שאין דרך לאכול פת בלא מלח או ליפתן:

טשין

אמר רבא הלכתא חמץ בזמנו בין במינו ובין שלא במינו אסור בכל שהוא כרב. פסק רש"י בחולין דמין במינו במשהו כרבי יהודה דאמר בפ' כל הבשר (חולין קט.) מין במינו לא בטיל ואף רבי קאמר התם נראין דברי רבי יהודה מכלל דהלכתא הכי ועוד הביא ראיה מהא דפליגי אביי ורבא בפרק בתרא דע"ז (דף סו.) חלא דחמרא וחלא דשיכרא חמירא דחיטי וחמירא דשערי רבא אמר במשהו אביי אמר בנותן טעם משום דמר סבר בתר שמא אזלינן ומר סבר בתר טעמא אזלינן אלמא בין לאביי בין לרבא מין במינו במשהו ועוד פסק רבא בשמעתא מין במינו במשהו כרב ור"ת אומר דכל אלו אינם ראיות דאין הלכה לא כר' יהודה ולא (ז)כרבי והסיא דפ' בתרא דמס' ע"ז פלוגתא דאביי ורבא מלי למימר דחמירא וחלא דטבל ויין נסך דמודו ר' יוחנן ור"ל שהם במשהו [א] ודשמעתא אי גר' במשהו כרב י"ל שפוסק בחמץ כרב ולא מטעמי' דרב דס"ל בכל איסורין שבתורה במינו במשהו ורבא לית ליה אלא דוקא בחמץ בפסח משום חומרא דחמץ [ב] וגם רב יהודאי גאון פסק כן דדוקא בחמץ פסק רבא כרב דשאלו מקמיה כל איסורין שבתורה במשהו כרב או בנותן טעם כר"י והשיב מדאמר רבא חמץ בזמנו בין במינו בין שלא במינו במשהו א"כ בהא [מיהו] הלכה כרב במשהו אבל בשאר איסורין בנ"ט כר' יוחנן וכר"ל ועוד אומר ר"ת דלא גרסי' במשהו כרב וכן משמע בה"ג דלא גרס ליה [ג] וסבר רבא גם בחמץ כר' יוחנן והא דלא פסק בהדיא הלכה כר' יוחנן משום דה"א דלא פסק כוותיה אלא בזמנו אבל שלא בזמנו לא דלא תקשי דרבא אדרבא דהא אמר רבא קנסא הוא דקניס ר' שמעון כדפרי' להכי אילטריך לפרש ומביא ר"ת ראיה דבהדיא סבירא ליה לרבא בפ' גיד הנשה (חולין צז: ושם) מין במינו בס' דקאמר אמרו רבנן בטעמא וכו' מין במינו דליכא למיקם אטעמא אי נמי מין שלא במינו וליכא קפילא בס' ואין לדחות דמיירי בחמרא חדתא ועינבי דהוי טעמא אחד והוי בס' משום דרבא בתר שמא אזיל ולא חשיב מינו דא"כ אמאי קרי ליה מין במינו ובהקומץ רבה (מנחות כג. ושם) משני רבא דסבר ר' יהודה מין במינו וד"א וכו' מכלל דאיהו לית ליה ובפ' התערובת (זבחים עט: ושם) קסבר ר"א בן יעקב מין במינו בטל [ד] וסתמא דגמרא קאמר בשילהי מסכת ביצה (ד' לח: ושם) שפיר עבוד דאחיכו עליה חיטי בחיטי נהי דלרבי יהודה לא בטל לרבנן מיבטל בטיל מכלל דהכי הלכתא [ה] ורש"י גופיה פסק בפרק בתרא דמס' ע"ז (ד' סו.) גבי פלוגתא דאביי ורבא דהלכתא כרבי יוחנן דסבר בנ"ט ובה"ג של אספמיא פסק דחתיכה בחתיכות בנ"ט ומייתי מדרבא בפ' גיד הנשה (חולין צז.) ויין נסך דקאמר התם במשהו אומר ר"ת דוקא כשנתנסך לפני ע"ז דאמתני' קאי דבעי תרתי דבר שבמנין ואיסורי הנאה °אבל סתם יינן דשרי בהנאה בס' ובתשובת הגאונים שכתב רבינו יוסף טוב עלם מלא ר"ת יין נסך שנתנסך ממנו לפני ע"ז אסור בהנאה ואינו בטל אפילו באלף כמו ששנינו (ח)אלו אסורין ואיסורן איסור הנאה בכל שהוא יין נסך וכו' מכלל דשאר איסורין וסתם יינן חוץ מטבל ויין נסך בין במינו ובין שלא במינו בנ"ט ובחמץ בפסח לא עשה ר"ת מעשה [ו] אע"ג דבשאלתות דרב אחאי (ט) נמי איתא דרבא אית ליה גם בחמץ בנ"ט: [וע"ע תוס' חולין צז. ד"ה אמר רבא]: **אמר** רב קדירות בפסח ישברו. בפ' בתרא דמס' ע"ז (דף סז: ושם) גבי עכברא בשיכרא מספקא ליה אי קסבר רב נותן טעם לפגם אסור או מותר ועכבר' בשיכרא אשבוחי משבח ואי ס"ל מותר אפ"ה קאמר הכא שפיר ישברו דנ"ט לפגם דוקא בדיעבד שרי אבל לכתחלה אסור דגזרינן שאינו בת יומא אטו בת יומא [ז] ועוד דהתם שרי לפי שפוגם טעמו כמו שהוא בעין אבל הכא אינו פוגם אלא מחמת ששהה בדופני הכלי [ח]: **לשהינהו** עד אחר הפסח וליעבד בהו שלא במינן. תימה לר"י נהי דסבירא לן דטעמא דחמץ בקדירה חשיב משהו שאין רגילין להשתמש הרבה ביחד מ"מ הא תנן אין מבטלין איסור לכתחלה ואפי' איסורא דרבנן אין מבטלין דאם לא כן מה הועילו חכמים בתקנתם שאסרו עד ששים הואיל שיכול להוסיף ולבטל האיסור ולא דמי לעצים שנשרו מן הדקל לתנור בי"ט שמרבה עליהן עצים מוכנים ומסיקן (ביצה ד' ד:) דהתם איסור מוקצה אין לו שורש מן התורה לא ומפרש ה"ר יוסף הואיל ואיכא תרתי לטיבותא שהוא נותן טעם לפגם ומשהו שלא במינו בכה"ג מבטלין ולדבריו נ"ל דה"פ וליעבד שלא במינו אי ס"ל כרב נותן טעם לפגם מותר ור"י מפרש דכיון שהקדירות של חרס הן אם יהיו אסורין ואין להם תקנה זה חשוב דיעבד ואע"ג דלענין איסור קדירה שאין בת יומא אסרינן לה אע"פ שאין לה תקנה משום דהתם בלע איסור הרבה אבל הכא ליכא אלא משהו והואיל ושלא במינו הוא יכול לבטל וכדיעבד דמי: **דילמא** אתי למיעבד במינו. לעיל [ט] לא גזר שלא במינו אטו מינו דהא לא שכיח שיתערב לו חמץ [י] אבל הכא להתיר לבשל בהן איכא למיגזר: **ואפילו** במלחא. והא דאמר בכילד צולין (לקמן עו:) פת שאפאה עם הצלי בתנור אסור לאוכלו בכותח אבל במלח שרי התם לא אסירא אלא מטעם ריח דליכא איסור כולי האי: **דילמא** אתי למיכליה בכותח. ותימה וליכליה בכותח דהא נותן טעם בנ"ט הוא כדאמר בפ' כל הבשר (חולין קיא: ושם) דגים שעלו בקערה מותר לאוכלן בכותח [יא] וי"ל דקאמר התם נמי צנון שחתכו בסכין אסור לאוכלו בכותח ופרש"י משום חורפא דצנון בלע טפי מדגים רותחים שעלו בקערה ולפי זה דגים שנתבשלו בקדירה אסור לאוכלן בכותח דע"י בישול בלעי יותר מדאי [יב] וכן נמי הכא מחום התנור בלעי טפי ולפי' אחר שפ"ה שם דצנון אסור לפי שפעמים שהשמנונית קרוש על הסכין ואינו ניכר ואיכא בצנון טעם בשר ממש קשה הכא כיון שנתקנח התנור יפה או הוסק פעם אחרת אמאי אסור לאוכלו בכותח וי"ל דשומן שעל החרס אינו יכול °לקנח יפה [יג]:

והלכתא

עין משפט נר מצוה

סט א מיי' פ"א מהל' חמץ הל' ה [ופ"ד הל' יב] ופט"ו מהל' מאכלות אסורות הל' ט סמג לאוין עח טוש"ע א"ח תמז סעיף א:

ע ב מיי' שם טוש"ע שם סעיף יא:

עא ג מיי' פ"ה מהל' חו"מ הל' כה סמג שם טוש"ע א"ח סי' תנא סעיף א:

עב ד מיי' פ"ט מהל' מאכלות אסורות הל' כב סמג לאוין קמא טוש"ע י"ד סימן צז סעיף א:

◆

רבינו חננאל

אמר רבא הלכתא חמץ בפסח שהוא זמן איסורו בין במינו בין שלא במינו אסור במשהו כרב. לאחר הפסח שהוא שלא בזמנו, בין במינו בין שלא במינו מותר כר' שמעון, דהא רב ושמואל ור' יוחנן שלא בזמנו שלא במינו כולן שוין (בזה) שמותר. **ואקשינן** ומי אמר רבא הכי והא רבא הוא דאוקים למתני' כר' שמעון ואמר אע"ג דסבר ר' שמעון דחמץ לאחר הפסח שרי התם קנסיה משום דעבר עליה בבל יראה ובל ימצא. ושנינן אדין ר' שמעון לעולם קניס לאחר הפסח, מיהו לא קניס אלא היכא דאיתיה לחמץ שעבר עליו הפסח בעיניה, אבל על ידי תערובות אפילו במינו לא קניס. **ואזדא רבא לטעמיה,** דאמר כי הוינא בי רב נחמן, כי הוו נפקו יומי דפסחא, הוה אמר לן פוקו אייתו חמירא דבני חילא. נראין הדברים דחמירא א) דא הות לבני חילא ברשות ישראל. ואע"ג דכדידהו דמי שרי רב נחמן, דהא על ידי תערובות הוא. **אמר רב קדרות בפסח ישברו,** חיישינן לשהויינהו לאחר הפסח ולבשל בהו שלא במינן גזרה דלמא אתי לבשל בהו במינן. ושמואל אמר אחר זמנן מותר לבשל בהו בין במינן בין שלא במינן. ואזדא שמואל לטעמיה, דאמר שמואל להני דמזבני כנדי, פירוש כנדי כגון אגני דפחרא. אשוו זבינו, כלומר מכרו בזול ולא תמכרו ביוקר, ואי לא דרשינא לכו כר' שמעון דשרי בישנים לאחר הפסח בין במינן בין שלא במינן, והאי דלא דרש להו משום דהוה אתריה דרב, ולא הוה בעי לאורוי קמיה רב, וקיי"ל בהא כשמואל. **ההוא תנורא דטחיוה** בשומן של בשר. אסריה רבה בר אהילאי למיפא ביה פת לעולם, אע"פ שמסיקין אותו, חייש דלמא אתו למיכל הפת ההיא בחלב. ומותבינן עליה אין לשין העיסה בחלב מפני הרגל עבירה, כלומר שלא יאכל הפת ההוא בבשר, ואם לש כל הפת אסורה, כיוצא בו אין טשין את התנור באליה מפני הרגל עבירה שלא יאכל אותו הפת בחלב, ואם טש כל הפת שתאפה באותו תנור אסורה עד שיוסק התנור, ש"מ שאם הוסק מותר. ועלתה בתיובתא לרבה בר אהילאי.

מסורת הש"ס

א) [לעיל כט.], ב) זבחים לה:, ג) [זבחים לה:], ד) לקמן לו. זבחים לה: ב"מ לא., ה) [חולין לח.], ו) [ע"ז סז:], ז) י"ג כרב, ח) [ע"ז עד. ע"ש], ט) [פ' לו סי' פז],

◆

גליון הש"ס

גמ' אין לשין את העיסה בחלב. עי' שבת עח ע"ב תד"ה תחת איספוגי': רש"י ד"ה בני חילא כו' שאופיהו. עי' ב"י יו"ד סי' קיב: תוס' ד"ה אמר רבא אבל סתם יינם דשרי בהנאה. תמוה לי הא סתם יינם אסור בהנא' כדמוכח בכמה דוכתי במס' ע"ג ושם ובחולין כתבו תו' סתם אבל סתם יינם בטל בס'. וכאן נלע"ד דט"ס הוא בתוס': תוס' ד"ה דלמא אתי כו' אינו יכול לקנח יפה. עי' מ"ק דף יז ע"א ברש"י ד"ה ומהניא כי טחיא:

◆

מוסף רש"י

דטחו ביה טיחיא. מין טיגון הוא שעושין מלחם וטשין התנור באליה ואופין את הלחם אחר שטוחוהו, וכמש' שבת (קיז.) נמי אמרינן תלתי סאוי טחיי (זבחים צה:). אין לשין את העיסה בחלב. כל ימות השנה שלא יאכל בשר עמה (לקמן לו.). ואם לש כל הפת אסורה. ואפילו לאכלה במלח (ב"מ צא.). מפני הרגל עבירה. שלא יאכל בשר עמה (שם. ובעי"ז זבחים צה:).

מוסף תוספות

א. תדע מדלא נקט אלא הני. תוס' שאנץ. ב. דעובר בבל יראה ולא בדילי מיניה. תוס' חולין צז. ג. עיין תוס' שאנץ. ד. ומשנה דראב"י קב ונקי. תוס' חולין שם. ה. ולהכי אחיכו עליה. שם. ו. וכשהיו מוצאין חטה בתרנגולת רותחת בפסח היה מצריך להשהותה עד אחר הפסח. שם. ז. ואע"פ שאי אפשר שלא ישבור את הקדירה אפילו הכי לא הוי כדיעבד. שם. ח. דאי הוי האיסור בעין היה נותן טעם לשבח. תוס' שאנץ. ט. בחמץ גופיה וכו' דמתיר שלא בזמנו שלא במינו. תוס' הרא"ש. י. אף במינו הלכך לא גזרינן. תוס' שאנץ. יא. והיינו טעמא משום דאיכא תרי נותן טעם הבשר לקערה והקערה לדגים. תוס' ר"פ. יב. [והיינו] דנקט דגים שעלו בקערה, דוקא אבל נתבשלו ודאי אסור. תוס' שאנץ. יג. משום דאיכא ביה גומות ואיכא שמנונית בעין. תוס' ר"פ.

א) עיין לעיל דף ה ע"ב א"ל רבא לבני מחוזא בעירו חמירא דבני חילא וכו' ועי"ע היטב בהשגות הראב"ד בפ"ד מהל' חו"מ הלכה ג' ובכ"מ ובלח"מ שם ועי' בח"י סי' ת"מ סק"ד בשם הירושלמי ודו"ק.